FINANCIAL AND ECONOMIC SUSTAINABILITY

Chet tili universitetlarida mustaqil ish uchun shaxsga-yo‘naltirilgan topshiriqlarni loyihalash

Djurakulova Diyora Alisher qizi
Samarqand davlat chet tillar instituti doktoranti
E-mail: adhamova23@icloud.com
Tel: +998 99 038 64 23
ORCID: https://orcid.org/0009-0002-8173-9319

https://doi.org/10.5281/zenodo.18334603

Annototsiya

Maqolada oliy ta’lim muassasalarida chet tillarini o‘qitishda o‘quvchiga yo‘naltirilgan mustaqil ishning ortib borayotgan ahamiyati tahlil qilinadi. Unda puxta ishlab chiqilgan talaba-markazli topshiriqlar kreativlik, muloqot, jamoada ishlash va tanqidiy fikrlash kabi XXI asr ko‘nikmalarini sezilarli darajada rivojlantirishi ta’kidlanadi. Mustaqil topshiriqlarning turli ko‘rinishlari – mashq tarzidagi, ijodiy va tadqiqot loyihalari – ularning tashkil etilish shakli, mustaqillik darajasi va didaktik maqsadlariga ko‘ra tasniflanadi. Ayniqsa, ijodiy va loyihaviy ishlar tashabbuskorlik, moslashuvchanlik hamda muammolarni hal qilish qobiliyatini rivojlantirishi qayd etiladi. Shuningdek, guruhiy loyihalar va munozaralar kabi hamkorlik elementlarini kiritishning afzalliklari hamda mustaqil ta’limni qo‘llab-quvvatlashda raqamli ta’lim platformalarining, xususan Moodle tizimining, o‘rni alohida ta’kidlanadi. Xulosa sifatida, ijodiydan tortib reproduktivgacha bo‘lgan topshiriqlar tipologiyasining kengligi talabalarda ko‘nikmalarni har tomonlama rivojlantirishga va ta’lim faoliyatidagi xilma-xillik orqali yuqori motivatsiyani saqlab qolishga xizmat qilishi belgilab beriladi.

Kalit so‘zlar

mustaqil ish, loyihaviy ta’lim, ijodiy topshiriqlar, hamkorlikda ta’lim, raqamli platformalar, Moodle

Zamonaviy oliy ta’limda chet tillarini o‘qitish jarayoni tobora ko‘proq talabalarning mustaqil ishlashiga asoslanmoqda, bunda o‘quvchiga yo‘naltirilgan topshiriqlar muhim rol o‘ynaydi. Bunday talaba-markazli topshiriqlar bo‘lajak filolog va o‘qituvchilarda nafaqat til ko‘nikmalarini rivojlantirishga, balki XXI asr

kompetensiyalarini – tanqidiy fikrlash, muloqot, hamkorlik va kreativlikni shakllantirishga xizmat qiladi.Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, to‘g‘ri loyihalashtirilgan talabaga yo‘naltirilgan ta’lim til yo‘nalishidagi talabalarda ushbu ko‘nikmalarni o‘zlashtirish darajasini sezilarli darajada oshiradi. Tadqiqotchilar til o‘rganishda mustaqil ish jarayonida qo‘llaniladigan topshiriqlarning xilma-xilligini ta’kidlaydilar. Bunday topshiriqlarni tasniflashning bir necha yondashuvlari mavjud. Ba’zilari didaktik maqsadlarga asoslanadi (masalan, mashq tarzidagi, ijodiy yoki tadqiqot topshiriqlari), boshqalari esa tashkil etilish shakliga (individual yoki guruhiy, loyihaviy va h.k.), yana birlari esa mustaqillik darajasi va materialning yangiligiga qarab tasniflanadi.

Loyihaviy topshiriqlar mustaqil ishning samarali shakllaridan biri sifatida alohida ajratib ko‘rsatiladi. Masalan, Deynekina va Kravchenko talabalarning mustaqil ishlari shakli sifatida loyihaviy faoliyatni tashkil etish xususiyatlarini tasvirlab, uning rivojlantiruvchi salohiyatini ta’kidlashadi (bu texnologiyaning rivojlantiruvchi funksiyalari, loyihalarni amalga oshirish bosqichlari, muvaffaqiyatli joriy etish shartlari aniqlangan). Auditoriyadan tashqarida bajariladigan loyihaviy topshiriqlar talabalarni amaliy vazifalarni hal qilishda til bilimlarini qo‘llashga undaydi, shu orqali hamkorlik va mustaqil axborot izlash ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Ijodiy topshiriqlar ham muhim turlardan biri hisoblanadi: ular o‘quvchilarning kreativlik qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan. Сафарова ta’kidlaganidek, mustaqil ish jarayonida talabalarni ijodiy faoliyatga jalb etish ularning shaxsiy o‘sishi va mustaqilligini shakllantirishga yordam beradi – talabalarda yangi sharoitlarga moslashish, tashabbus ko‘rsatish va noodatiy vaziyatlarda yechim topish qobiliyatlari rivojlanadi.

Haqiqatan ham, ijodiy mustaqil loyihalar tajribasi (masalan, ingliz tilida taqdimotlar, esse va tadqiqot ishlarini tayyorlash) talabalarni maqsad qo‘yish va uni o‘qituvchining bevosita rahbarligisiz amalga oshirish ko‘nikmalarini egallashga yordam beradi.

Muhim jihatlardan biri shundaki, mustaqil ish ham individual, ham kichik guruhlar shaklida amalga oshirilishi mumkin. Har qancha «mustaqil» atamasi o‘qituvchining bevosita rahbarligisiz ishlashni anglatmasin, qator tadqiqotlar mustaqil ish tarkibida kooperativ topshiriqlarning foydasini alohida ta’kidlaydi. Xususan, hamkorlik elementlarini integratsiya qilish – masalan, juftlik yoki guruhiy mini-loyihalar, o‘quv onlayn-forumlaridagi muhokamalar – talabalar o‘rtasidagi motivatsiyani va o‘zaro mas’uliyatni oshiradi.

Masalan, Moodle platformasidan mustaqil ishda foydalanish samaradorligi bo‘yicha tadqiqotda aniqlanishicha, individual onlayn topshiriqlarni guruhiy

loyihalar va muhokamalar bilan to‘ldirish talabalarni yanada faol jalb etadi va materialni chuqurroq o‘zlashtirishga yordam beradi

Shu bilan birga, mualliflar onlayn kurslarga alohida hamkorlik topshiriqlarini – masalan, qo‘shma loyihalarni – kiritish zarurligini ham ta’kidlaydilar, chunki bu o‘quvchilarni izolyatsiyadan saqlaydi va muloqot ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Shunday qilib, til bo‘yicha mustaqil mashg‘ulotlar tizimini ishlab chiqishda topshiriqlarning turli shakllarini nazarda tutish kerak: oddiy individual mashqlardan tortib, juftlik va guruhiy loyihalargacha, reproduktiv (masalan, matnni qayta hikoya qilish)dan tortib, ijodiy (esse yozish, loyihaviy tadqiqot) topshiriqlargacha. Bunday tipologik kenglik talabaning ko‘nikmalarini har tomonlama rivojlantiradi va faoliyat shakllarining almashinuvi hisobiga yuqori o‘quv motivatsiyasini qo‘llab-quvvatlaydi.

References:

1. Davronovna, S. K. (2024). *Independent Learning: Factors Influencing Language Study*. *American Journal of Education and Learning*, *2*(5), 671-676. – Identifies key elements (motivation, goals, resources, environment, etc.) determining success in autonomous language learning
2. Al-Khasawneh, F. M., Huwari, I., Alqaryouti, M., Alruzzi, K., & Rababah, L. (2024). *Factors affecting learner autonomy in the context of English language learning*. *Jurnal Cakrawala Pendidikan*, *43*(1). – Reports that autonomy is influenced by five internal factors (psychological aspects, learning strategies, cognitive and metacognitive abilities, critical thinking) and three external factors (teacher’s role, task, environment). Recommends pedagogical approaches to increase independent learning opportunities.
3. Yu, B. (2023). *Self-regulated learning: A key factor in the effectiveness of online learning for second language learners*. *Frontiers in Psychology, 13*, Article 1051349. – A mini-review emphasizing that self-regulated learning (SRL) is crucial for success in online language learning, and analyzing individual (motivation, proficiency, self-efficacy) and external (teacher guidance, interventions, technology) factors affecting SRL.
4. Hadiyanto, H. (2024). Application of Student-Centered Learning in Improving Teaching English as a Foreign Language Students’ 21st-Century

Skills Performance. *Education Sciences*, *14*(9), 938. https://doi.org/10.3390/educsci14090938